

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק יש נוחלין
חלק ה'
קלד: – קלט:

May 5, 2006

© Yechezkel Folger 2006

מפתח

דף קלד:	3
רשב"ם ד"ה ומשני ובא"ד דאהני דבורי' וד"ה הכא אתי	3
דף קלה:	8
רשב"ם ד"ה למאי ניהוש לה	8
תד"ה הכי גרסינן	9
תד"ה אביי אמר	10
דף קלה:	11
רשב"ם ד"ה הרי זה אינו כלום	11
דף קלו:	12
רשב"ם ד"ה ואלו היתה קבלה (ד"ה מוכיח עליו)	12
דף קלו:	13
תד"ה לא קנה ותד"ה והתניא	13
דף קלז:	18
תד"ה לא החזירו ובא"ד אבל רבא סבר	18
דף קלח:	23
תד"ה כאן בצווח מעיקרא	23
דף קלט:	26
תד"ה גבי יובל וד"ה התם אינהו אפסידו אנפשייהו	26

דף קלד:

רשב"ם ד"ה ומשני ובא"ד דאהני דבורי' וד"ה הכא אתי

1) First הקדמה

- a) A woman is בחזקת זקוקה לייבום where there is both
 - i) חזקת אחי and
 - ii) חזקת לא בני
- b) A woman is בחזקת שאינה זקוקה לייבום where there is at least either
 - i) חזקת לא אחי or
 - ii) חזקת בני

2) Second הקדמה

a) Part 1

- i) In a case where
 - (1) a woman is בחזקת שאינה זקוקה לייבום
 - (2) because
 - (a) חזקת לא בני although there is
 - (b) חזקת לא אחי there is
- ii) יש לי בנים to say מהימן בעל is
 - (1) Because
 - (a) חזקת שאינה זקוקה לייבום this statement is consistent with her
 - (b) besides
 - (i) חזקה Even if his statement weren't consistent with her
 - (ii) פוטר מיגו that he could be supported by a גירושין by מייבום
 - iii) יש לי אחין to say מהימן בעל isn't But
 - (1) Because
 - (a) חזקת לא בני since there is already
 - (b) this statement
 - (i) מחייב בייבום would be
 - (ii) חזקת שאינה זקוקה לייבום and so isn't consistent with her
 - (c) מיגו a supported by also isn't the statement

b) part 2

- i) In a case where
 - (1) a woman is בחזקת זקוקה לייבום
 - (a) because there is both
 - (i) חזקת אחי
 - (ii) and חזקת לא בני
 - ii) אין לי אחין or יש לי בנים is still מהימן בעל
 - (1) Because
 - (a) Although this statement would destroy חזקת זקוקה לייבום
 - (b) The statement is supported by a מיגו that he could be מייבום by גירושין
- c) Part 3
 - i) שאלה
 - (1) If an אשה is בחזקת זקוקה לייבום because there is both
 - (a) חזקת אחי
 - (b) and חזקת לא בני
 - (2) And בעל in one statement says אין לי אחין or יש לי בנים and is believed by way of מיגו
 - (3) Can the בעל in a second statement cancel his first statement and restore her prior חזקת זקוקה לייבום
 - ii) קידושין in ברייתא in תשובה
 - (1) רבי
 - (a) בעל isn't מהימן with his second statement
 - (b) because
 - (i) his first statement already destroyed her חזקת זקוקה לייבום
 - (ii) and made her חזקת שאינה זקוקה לייבום
 - (c) So
 - (i) she has the same status as any woman who's חזקת אינה זקוקה לייבום
 - (ii) and her husband has no נאמנות to say אין לי בני or יש לי אחי
 - (2) ר' נתן disagrees with רבי
 - (a) We do credit the second statement since
 - (i) Because of her initial חזקת זקוקה לייבום
 - (ii) חזקה שאינה זקוקה לייבום still has נאמנות to destroy her later חזקת זקוקה לייבום

3) רשב"ם

- a) Go back to the case of
 - i) an אשה who is בחזקת אינה זקוקה לייבום because
 - (1) although there is בני לא חזקת
 - (2) there is לא אחי חזקת
 - ii) and whose בעל says יש לי בנים
- b) we've established that the בעל is מהימן both because of
 - i) her שאינה זקוקה לייבום
 - ii) his מיגו
- c) שאלה
 - i) How does this benefit the woman
 - ii) After all she's already בחזקת שאינה זקוקה לייבום
- d) תשובה
 - i) The statement by the בעל that יש לי בנים benefits her because
 - (1) should a third person later claim to be an אח "אחיהי דמיתנא הוינא" אח
 - (2) we don't believe the third person
 - (3) because
 - (a) even if it were true that he is אחיהי דמיתנא
 - (b) she'd still be בחזקת בני based on זקוקה לייבום because she's בני בחזקת based on the prior statement by בעל
 - (4) {note that
 - (a) this implies that
 - (i) Had the third person been able to destroy her זקוקה שאינה זקוקה לייבום
 - (ii) We would have believed him
 - (b) The מהרש"א below of קשיא is self evident}
 - ii) So that as explained by רשב"ם
 - (1) The statement by בעל supports her זקוקה שאינה זקוקה לייבום
 - (a) And
 - (i) According to מהרש"א
 1. {ד} לאו כל כמיני' {דהאי איניש אחרינא}
 2. {כבר} אהני דיבורי' {דבעל} לאחזוקי לחזקה קמייתא
 - (ii) according to מהרש"ל
 1. {ד} לאו כל כמיני' {דהאי איניש אחרינא}

2. {ל} אהני דיבורי {דאותו איניש אחרינא} לאזוקי לחזקה קמייתא

- 4) ד"ה ומשני התם at מהרש"א
- a) קשיא
 - i) You said that
 - (1) the third person would have been believed
 - (2) Had י"ש לי בני בעל not said
 - ii) But we've established that
 - (1) For a woman who is לייבום a בעל has no נאמנות to say י"ש לי אחי
 - (a) even where there is חזקת לא בני
 - (b) and if we were to credit the בעל she'd be לייבום בחזקת זקוקה לייבום
 - iii) And why should a third person have more נאמנות than בעל
 - b) Note also that טור in fact says
 - i) Not only isn't בעל believed to say י"ש לי אחין
 - ii) But a third person also isn't believed to say אחוהי דמיתנא הוינא even if he's supported בעד אחד
 - c) תירוץ
 - i) Follow this שיטה for רא"ש
 - (1) The statement by בעל that י"ש לי בני gives her this benefit:
 - (2) She remains מייבום even where עדים later say that there are אחין
- 5) גמרא
- a) Both a משנה in משנה and a משנה here say נאמן בני נאמן
 - b) Both משניות are needed
 - i) משנה דקידושין
 - (1) Deals with where she was לייבום זקוקה לייבום
 - (a) Because
 - (i) Although there was a חזקה לא בני
 - (ii) There was also a חזקה לא אחי
 - (b) חזקה שאינה זקוקה לייבום because he supported her י"ש לי בני נאמן בעל לייבום
 - ii) משנה here
 - (1) Deals with where she was לייבום זקוקה לייבום
 - (a) Because there is both

(i) חזקה לא בני

(ii) חזקת אחי

(b) And בעל is נאמן to say יש לי בני only because of a מיגו

6) רשב"ם

a) The סיפא of the משנה here says "יש לי אחין אינו נאמן"

b) Now

i) Since we've established

(1) that our משנה deals with there she's לייבום בחזקת זקוקה לייבום

(2) Namely she's אחי בחזקת אחי and בני בחזקת לא בני

ii) The סיפא can't deal with לייבום

(1) because if so בעל would add nothing by his statement

(2) because she's אחי בחזקת אחי even without his statement

7) ד"ה הכא אתי מהרש"א

a) קשיא

i) But refer back to ר' נתן who says in the ברייתא in קידושין that בעל can say יש לי אין לי בני or אחין

ii) in that case too we start with אחי בחזקת אחי and בני בחזקת לא בני

iii) so why not ask there too "what did the בעל add with his statement"

b) תירוץ

i) We've already explained that in the ברייתא

(1) Although she started לייבום בחזקת זקוקה לייבום

(2) the בעל in a first statement

(a) said יש לי בני or אין לי אחי

(b) and restored her לייבום צריכה לייבום

(3) And he makes the second statement to cancels his first statement

ii) {note that we established earlier

(1) that there is a מחלוקת between ר' נתן and רבי

(2) on whether the second statement is believed}

דף קלה.

רשב"ם ד"ה למאי ניחוש לה

- 1) דף קלד: at גמרא
a) A person is **מהימן** to say **זה בני** to be **פוטר** his wife from **ייבום**
b) **גירושין** by **ייבום** his wife from **פוטר** he could have been **מיגו**
- 2) תוספות ד"ה הואיל בידו לגרשה
a) קשיא
i) But maybe he's lying
(1) and he prefers to say **זה בני** because then she's not **לכהונה**
(2) while if he were **מגרש** his wife she'd be **לכהונה**
b) מהרש"א as explained by תירוך
i) Since his **נאמנות** depends on **דגירושין** **מיגו**
ii) She's **לכהונה** even where he says **זה בני**
iii) And that in turn is why his **מיגו** is good
- 3) דף קלה. at גמרא
a) If a dying person says his wife is "**הזיא לכהנא רבא**"
b) Then
i) We assume he meant to say "**גרשתי את אשתי**"
ii) He's believed based on the rule that "**בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן**"
iii) And she's **מייבום** **פטורה**
- 4) רשב"ם
a) Although
i) In this case she's **לכהונה** because he said she's **מגורשת**
b) she wouldn't have been **לכהונה**
i) if instead
(1) he had said **יש לי בנים**
(2) and his **נאמנות** would have depended on **מיגו**
- 5) מהרש"א
a) obviously disagrees with the **שיטה** of תוספות that we just mentioned

תד"ה הכי גרסינן

1) תוספות

a) "והא איכא סהדי"

i) means we know that there are עדות

ii) can also mean "let's be חושש that there are סהדי"

iii) but can't mean "there is a קול – "אמרי" – that there are סהדי"

2) מהרש"א

a) If "והא איכא סהדי" can mean "let's be חושש that there are סהדי"

b) Why can't it also mean "there is a קול – "אמרי" – that there are סהדי"

תד"ה אביי אמר

1) תוספות

a) קשיא

- i) ברי ושמא ברי עדיף ב"ק דף קיח. in רב יהודה
- ii) Why does he say at ב"ק דף מו. that ברי isn't עדיף

b) תירוץ

- i) "ברי טוב ושמא גרוע" for a ברי עדיף only says רב יהודה

c) קשיא

- i) In כתובות the גמרא says suggests that
 - (1) A certain דין fits well with רב יהודה who says ברי עדיף
 - (2) But is a קשיא for those who are מחולק with רב יהודה
- ii) But
 - (1) the דין there involves ברי גרוע ושמא טוב
 - (2) So why does the גמרא say the דין fits well with רב יהודה

d) תירוץ

- i) These are the words of תוספות
 - (1) "ומיהו י"ל דהוי מצי למימר ולטעמיך וכן בהבית והעלי"

2) מהרש"א

a) קשיא

- i) These words at first suggest that
 - (1) "והוה מצי למימר ולטעמיך" by כתובות from קשיא answers תוספות
 - (2) And adds that
 - (a) With the same תירוץ we can also answer a קשיא from הבית והעלי
- ii) But the correct sense of תוספות is that
 - (1) Just as we have a קשיא on רב יהודה in כתובות
 - (a) Where the גמרא says ר' יהודה ברי עדיף even for טוב ושמא
 - (2) In the same way we have a קשיא on רב יהודה in בבא מציעא
 - (a) Where the גמרא also says רב יהודה ברי עדיף even for טוב ושמא טוב
- iii) And in the end תוספות gives a תירוץ for both קושיות that doesn't rely on ולטעמיך

b) תירוץ

- i) Must be that the תירוץ of ולטעמיך is an outside גליון

דף קלה:

רשב"ם ד"ה הרי זה אינו כלום

- 1) רשב"ם as explained by משנה
 - a) If a dead person is found holding a דייתיקי that would distribute his נכסים
 - b) The דייתיקי isn't valid
 - c) Because a person intends his דייתיקי to be effective only when it's delivered to the מקבל נכסים
- 2) גמרא
 - a) כי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי
- 3) רשב"ם
 - a) A second דייתיקי is מבטל the first only if the נותן hadn't yet delivered the first דייתיקי
- 4) מהרש"א
 - a) Note that
 - i) the second רשב"ם implies
 - (1) that a דייתיקי is valid even if not delivered
 - (2) So long as it's not מבוטל by a second דייתיקי
 - ii) And that this isn't consistent with the רשב"ם in our סוגיא

דף קלו.

רשב"ם ד"ה ואלו היתה קבלה (ד"ה מוכיח עליו)

1) משנה

- a) If a person wants to transfer נכסים on a מיתהר ולאחר מיתהר basis
 - i) ר' יהודה
(1) the שטר must actually write "מיומא דנן" -- meaning "מהיום" -- in the שטר
 - ii) ר' יוסי
(1) It's not necessary to say "מיומא דנן"
(2) Since זמנו של שטר מוכיח עליו מיתהר that he means מהיום

2) רשב"ם

a) Part 1

- i) Both for אמון and for איסור
(1) the הלכה is כר' יוסי that זמנו של שטר מוכיח עליו
- ii) קשיא
(1) Then why was רב מתקן to write מיומא דנן in גיטין
- iii) תירוץ
(1) חומרא דעריות because of the לרווחא דמילתא

b) Part 2

- i) say that גאונים
(1) we're נוהג to follow שיטת ר' יהודה even for אמון
(2) The same as רב was מתקן for גיטין
- ii) This proves that because כר' יוסי הלכה
(1) Otherwise why would גאונים say we're נוהג כר' יהודה
(2) "ועוד שלא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא נהגו"

3) מהרש"א

- a) The second reason beginning with "ועוד" is the same as the first reason and explains the first reason
- b) So we ought not to be גורס the word "ועוד"

דף קלו:

תד"ה לא קנה ותד"ה והתניא

- 1) קנין פירות כקנין הגוף דמי ר' יוחנן says ר' יוחנן
- 2) שיטת ר' יוחנן according to גמרא
 - a) Take a case where אב gives נכסים to בן on a מיתה ולאחר מיתה basis
 - i) The אב has פירות קנין
 - ii) The בן has הגוף קנין
 - b) Now
 - i) If
 - (1) בן sells the גוף of the נכסים to a לוקח ("מכר הבן בחיי אב")
 - (2) and בן dies before אב
 - ii) לוקח gets nothing
 - c) Also
 - i) If אב sells his פירות the sale is effective only until he dies
- 3) רבי and רשב"ג of ברייתא
 - a) נכסי לראשון ואחריו לשני
 - b) If ראשון sold the נכסים
 - i) רבי says the sale is void
 - c) רשב"ג says the sale is good
 - i) אין לשני אלא מאי ששייר ראשון
- 4) on the ברייתא גמרא
 - a) רשב"ג says the sale is good because אחריו gives ראשון the right to sell the נכסים
 - b) רבי says the word "אחריו" doesn't give ראשון the right to sell the נכסים
- 5) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why does the גמרא assume that רשב"ג must rely on אחריו
 - ii) Maybe רשב"ג agrees that אחריו gives ראשון no additional rights
 - iii) But ראשון can sell because הגוף דמי קנין פירות כקנין הגוף דמי
 - b) תירוץ
 - i) קנין פירות כקנין הגוף דמי doesn't give the קנין פירות בעל קנין פירות the right to sell the נכסים
 - (1) Here's proof
 - (2) In the case of לבנו נכסיו הכותב

- (3) The משנה says outright that אב can sell only פירות and only until he dies
- 6) ר' יוחנן of the גמרא on המשך
- a) Return now to the שיטה of ר' יוחנן
 - i) If
 - (1) אב sells the גוף of the נכסים to a לוקח ("מכר הבן בחיי אב")
 - (2) and בן dies before אב
 - ii) לוקח gets nothing
 - b) שאלה
 - i) Who gets the נכסים that don't go to לוקח
 - c) תשובה
 - i) According to שיטת רשב"ם
 - (1) The נכסים go to אב יורשי
 - (2) Because אב had קנין פירות until his death
 - (a) And קנין פירות כקנין הגוף דמי
 - ii) According to שיטת ריב"ם
 - (1) The נכסים go to הבן יורשי
 - (2) Because ר' יוחנן says that
 - (a) To decide to whom נכסים are חוזר where the כוונה of the מורי"ש is disrupted
 - (b) we make an exception and follow קנין הגוף
- 7) "אחריו" of ברייתא
- a) If a person says נכסי לראשון ואחריו לשני ואחריו לשלישי
 - b) Then
 - i) The נותן gives up both קנין פירות and קנין הגוף
 - ii) ראשון has קנין פירות so long as he's alive
 - iii) Afterwards שני has קנין פירות so long as he's alive
 - iv) Finally שלישי has קנין פירות וקנין הגוף
 - c) Now
 - i) If ראשון dies before שני
 - (1) יורשי שני get nothing
 - ii) שאלה
 - (1) To whom should the נכסים be חוזר
 - iii) תשובה

(1) ברייתא

(a) The קנין פירות ראשון נכסים go to יורשי ראשון who had

(2) {There is also a second ברייתא that isn't central to this ביאור}

d) The גמרא sets out a הוה אמינא and a תירוץ מסקנא to explain the ברייתא that says נכסים go to יורשי ראשון

8) ריב"ם of שיטה – תוספות

a) This is how the גמרא understands שיטת ר' יוחנן in the הוה אמינא

i) The ברייתא says יחזרו ליורשי ראשון

ii) Because

(1) קנין פירות ראשון had

(2) And חוזר נכסים applies even to decide to whom חוזר are נכסים דמי

iii) מכר בן בחיי אב will ask below why for ריב"ם there is a different rule for תוספות

b) This is how the גמרא understands שיטת ר' יוחנן in the מסקנא

i) The ברייתא says יחזרו ליורשי ראשון

ii) Because

(1) Although חוזר נכסים is followed to decide to whom חוזר are נכסים הגוף קנין

(2) Still

(a) in this case the נכסים are חוזר to ראשון who has פירות

(b) Because

(i) אחריך involves this case

1. If ראשון sells the גוף

2. The sale is valid and אין לשני אלא מאי ששייר ראשון

(ii) So that ראשון

1. even though he can eat פירות only לחייו

2. Still has a sort of קנין הגוף while he eats פירות

9) מהרש"א as explained תוספות

a) ריב"ם of שיטה to קשיא

i) How does the הוה אמינא explain why

(1) for אב where בן בחיי אב dies before

(2) The נכסים go to יורשי בן who had הגוף

10) מהרש"א

a) תירוץ

i) ריב"ם would agree that

(1) in the אמינא (1)

(2) The יורשי אב assumed that for יוחנן ר' the נכסים would be חוזר to

ii) It's only in the מסקנא

(1) That רשב"ם disagrees with ריב"ם

(2) And says that for יוחנן ר' the נכסים are חוזר to יורשי בן who have קנין הגוף

11) סבתא of שמעתתא

a) Where a person says

i) “my נכסים are to go to ראשון (סבתא) and then to שני (ברת)”

ii) Then

(1) סבתא has קנין פירות for her life

(2) While ברת has קנין הגוף

iii) If ברת dies before סבתא

(1) Then

(a) for a reason not relevant here

(b) רב ענן says that יורשי ברת don't get the נכסים

b) שאלה

i) To whom are the נכסים חוזר

c) תשובה

i) To יורשי סבתא

12) תוספות

a) ריב"ם to קשיא

i) Presumably the נכסים are חוזר to יורשי סבתא because she had קנין פירות

ii) But

(1) How does this fit with what we established for ריב"ם

(2) that קנין הגוף is what's relevant in deciding to whom נכסים are חוזר

b) תירוצ

i) This too is a case where the מורי"ש said אחריד

ii) So that had סבתא sold the נכסים the sale would have been valid

iii) And her קנין פירות includes an element of קנין הגוף

13) מהרש"א

a) קשיא

i) רב ענן could have asked a similar קשיא for others than תוספות:

(1) {this assumes that מהרש"א means לכ"ע instead of לר"ע as printed}

- ii) Based on שיטת ריב"ם
 - (1) Why in the ברייתא aren't the נכסים חוזר to שני יורשי שני who presumably has קנין הגוף since his rights begin after ראשון dies
- b) תירוץ
 - i) Because
 - (1) שני doesn't have קנין הגוף and could never get קנין הגוף
 - (2) Since
 - (a) Even if שני outlived ראשון and got פירות
 - (b) The גוף would go to שלישי when שני died

דף קלז:

תד"ה לא החזירו ובא"ד אבל רבא סבר

1) First הקדמה

- a) Where a person makes a תנאי למעשה
 - i) The תנאי is a condition to the effectiveness of the מעשה
 - ii) For example
 - (1) In "הרי זה גיטיך על מנת שתחזירי לי את הנייר"
 - (2) The מעשה is גירושין and the תנאי is נייר חזרת נייר
- b) In each case where there is a תנאי למעשה
 - i) We need to determine first if
 - (1) תנאו קיים
 - (a) meaning the condition is valid
 - (b) So that
 - (i) The תנאי must be satisfied
 - 1. in other words the תנאי must be מקויים
 - (ii) before the מעשה can be effective
 - (2) Or בטל תנאו
 - (a) meaning the condition isn't valid
 - (b) So that the מעשה is effective even if the תנאי isn't מקויים
 - c) Keep in mind that
 - i) תנאו קיים (the תנאי is valid) and
 - ii) קיום תנאי (satisfaction of a תנאי that is קיים and must be satisfied)
 - iii) are different concepts

2) Second הקדמה

- a) "על מנת כאומר מעכשיו דמי"
 - i) Means that
 - ii) A מעשה is to be effective now so long as the תנאי becomes מקויים in the end
- b) "על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי"
 - i) Means that
 - (1) A מעשה can be effective only at the moment that the תנאי is מקויים

3) Third הקדמה

- a) For a תנאי to be קיים (to be a valid תנאי) it must satisfy these requirements among others
 - i) תנאי כפול
 - ii) תנאי קודם למעשה
 - iii) תנאי ומעשה בדבר אחר
- b) The תנאי is בטל if any of these requirements are missing
- c) תנאי ומעשה בדבר אחר means that it's possible
 - i) To be מקיים the תנאי
 - (1) For example the חזרת הנייר
 - ii) And the מעשה
 - (1) For example גירושין
- d) דיני ממונות on תנאי says that these requirements also apply to ר"ת
- e) Note that
 - i) In the case of "הרי זה גיטיך על מנת שתחזירי לי את הנייר"
 - ii) If we say על מנת כאומר מעכשיו דמי
 - (1) Then it's possible to be מקיים both the תנאי and the מעשה
 - (2) So there is תנאי ומעשה בדבר אחר
 - (3) תנאו קיים
 - (4) And the מעשה isn't effective milt the תנאי is מקויים and there is חזרת נייר
 - iii) But if we say על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
 - (1) Then it's not possible to be מקיים both the תנאי and the מעשה
 - (2) So there is no תנאי ומעשה בדבר אחר
 - (3) תנאו בטל
 - (4) And the מעשה is effective even if there is no חזרת נייר
- 4) גיטין in ברייתא
 - a) הרי זה גיטיך על מנת שתחזירי לי את הנייר
- 5) גמרא
 - a) רבא
 - i) The תנאי is בטל because there was no לתנאי למעשה קודם
 - ii) It's for this reason that there is גירושין even without חזרת נייר
 - b) רב אדא בר אהבה
 - i) על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
 - ii) There is no תנאי ומעשה בדבר אחר

- iii) The תנאי is בטל
- iv) It's for this reason that there is גירושין even without נייר חזרת
- c) רב אשי
 - i) על מנת כאומר מעכשיו דמי ברייתא says
 - ii) There is תנאי ומעשה בדבר אחר
 - iii) The תנאי is קיים
 - iv) There is גירושין only if there is נייר חזרת
- 6) גמרא here
 - a) אמר רבא
 - i) אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירנה לי
 - ii) לא החזירו לא יצא
- 7) מהרש"א as explained by רבא of תוספות קשיא
 - a) קשיא
 - i) If רבא says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
 - ii) Then for אתרוג too there is no אחר בדבר אחר
 - iii) So the תנאי ought to be בטל
 - iv) And the person who takes the אתרוג should be יוצא even if he doesn't return the אתרוג
- 8) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why doesn't תוספות ask that the other requirements for a valid תנאי are also missing
 - ii) And especially ask this קשיא for רבא
 - (1) who mentions in גיטין that תנאי must be למעשה
 - (2) and who here deals with a case
 - (a) where מעשה – במתנה
 - (b) Is said before the תנאי – על מנת שתחזירנה לי
 - b) תירוץ
 - i) The other requirements don't apply to דיני ממון
 - c) קשיא
 - i) But we established that ר"ת says the requirements do apply also to דיני ממון
 - d) תירוץ
 - i) In גיטין

- (1) we could explain that a ברייתא says מגורשת
- (2) based on these requirements not having been satisfied in the particular case mentioned in the ברייתא

e) But

i) Since all requirements except for אחר בדבר אחר could apply in our case

(1) Namely there **could** be

(a) תנאי כפול

(b) תנאי קודם למעשה

(i) And even רבא

1. when he described our case with לתנאי קודם למעשה wording

2. wasn't מדייק

3. and could just as well have said

a. על מנת שתחזירה לי הרי אתרוג זה ניתן לך במתנה

(c) And so on

ii) רבא can base a קשיא to תוספות

(1) only because it's **impossible** for there to be אחר בדבר אחר

(2) if על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי

9) תירוץ of תוספות on its קשיא to רבא

a) תירוץ

i) רבא

(1) Disagrees with על מנת כאומר מעכשיו דמי רב אדא בר אהבה and says

ii) That's why

(1) For אתרוג in our גמרא there is אחר בדבר אחר

(2) The תנאי is קיים

(3) And he's not יוצא unless he's מקיים the תנאי and returns the אתרוג

10) מהרש"א

a) קשיא

i) If רבא says על מנת כאומר מעכשיו דמי

ii) Why in גיטין does he disagree with רב אשי

b) תירוץ

i) You're right that this is a קשיא for תוספות

ii) But I can ask you the reverse קשיא

(1) If רבא in fact says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי

- (2) Why in גיטין does he disagree with רב אדא בר אהבה
- c) קשיא
- i) Part 1
- (1) על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי רבא in fact says
- (2) And in fact he agrees רב אדא בר אהבה
- (3) It's גיטין in רבא that לרווחא דמילתא
- (a) Not only
- (i) Is תנאו בטל רב אדא בר אהבה correct that
1. because there is no אחר בדבר ומעשה
- (b) but also
- (i) it's possible that תנאו בטל also because there was קודם לתנאי מעשה
- ii) part 2
- (1) so the קשיא for תוספות remains
- (a) If רבא says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
- (i) We understand why in גיטין
1. רב אשי disagrees with רבא
2. and that רבא agrees with רב אדא בר אהבה
- (b) But
- (i) if רבא says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
- (ii) and disagrees with רב אדא בר אהבה
- (c) why does he disagree in גיטין with רב אשי
- d) קידושין based on תוספות in גיטין and תירוח
- i) You're right that רבא in גיטין must says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
- ii) When תוספות here says that רבא
- (a) Disagrees with רב אדא בר אהבה
- (b) and says על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי
- iii) על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי that להלכה רבא of our גמרא refers to תוספות
- iv) While רבא in גיטין
- (1) רב אדא בר אהבה of שיטה speaks only according to the
- (2) על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי that שלא כהלכה רבא says
- e) מהרש"א concludes that
- i) Although this תירוח is based on תוספות in גיטין and קידושין
- ii) It's still a דוחק

דף קלח.

תד"ה כאן בצווח מעיקרא

1) הקדמה

a) Part 1

i) If a person (a "מקבל") tries to reject a מתנה

(1) It's more דבריו קיימין that מסתבר

(a) Where the מקבל is צווח מעיקרא

(b) Than where he is צווח ולבסוף

b) Part 2

i) In each case where a מקבל validly rejects a מתנה

(1) In other words where דבריו קיימין

ii) we need to determine if דבריו קיימין means

(1) The מתנה is הפקר

(2) Or that הדרה למרה and it isn't הפקר

2) כריתות כד. at גמרא

a) Part 1

i) ריש לקיש

(1) If a מקבל says "אי אפשר בה"

(a) דבריו קיימין

(b) And the מתנה is הפקר

ii) Note that

(1) The גמרא doesn't say whether ריש לקיש deals with מעיקרא or with שתק ולבסוף צווח

(2) רשב"ם and תוספות disagree on this point below

iii) רב ששת

(1) רישא

(a) If a מקבל is צווח ולבסוף שתק and says [בטילה] [אי אפשר בה]

(i) אין בדבריו כלום

(2) סיפא

(a) If a מקבל is צווח ולבסוף שתק and says [בטילה][אי אפשר בה]

(b) דבריו קיימין

(c) Presumably meaning the מתנה is למרה and isn't הפקר

- iv) Now
 - (1) We'll see below that רשב"ם and תוספות disagree on the לשון
 - (a) בטילה or אי אפשר
 - (b) that the מקבל used in the רישא and סיפא of רב ששת
- b) Part 2 – המשך of the גמרא in כריתות
 - i) קשיא
 - (1) הדרה that implies in the סיפא of רב ששת isn't consistent with ריש לקיש למרה
 - ii) תירוץ
 - (1) הדרה למרה in fact doesn't imply that רב ששת
 - iii) רשב"ם and תוספות disagree on the meaning of this קשיא and תירוץ
- 3) רשב"ם שיטה
 - a) ריש לקיש
 - i) אי אפשר בה דבריו קיימין who says
 - ii) צווח מעיקרא deals with
 - iii) הפקר is מתנה and says the
 - b) מהרש"א and תוספות by רשב"ם as explained for רב ששת
 - i) רב ששת of רישא This is
 - (1) שתק ולבסוף צווח ואמר אי אפשר בה לא אמר כלום
 - (2) ריש לקיש This is consistent with
 - ii) רב ששת of סיפא This is
 - (1) שתק ולבסוף צווח ואמר בטילה דבריו קיימין
 - (a) {הדרה למרה means this we at first assume}
 - (2) אי אפשר בה לשון is stronger than בטילה because
 - iii) ריש לקיש This isn't consistent with סיפא that asks the גמרא
 - iv) קשיא
 - (1) שתק ולבסוף צווח ריש לקיש doesn't deal with
 - v) תירוץ
 - (1) הדרה למרה is מתנה דבריו קיימין wherever ריש לקיש for We still assume
 - vi) The גמרא answers
 - (1) הדרה למרה isn't הפקר is מתנה and סיפא of רב ששת in the
- 4) מהרש"א by תוספות שיטה
 - a) ריש לקיש

- i) who says אי אפשי בה דבריו קיימין
 - ii) deals with שתק ולבסוף צווח
 - iii) and says the הפקר מתנה is
- b) שאלה
- i) Can we say for תוספות
 - ii) That the רישא of רב ששת
 - (1) is the same as we've said for רשב"ם
 - (2) namely that
 - (a) שתק ולבסוף צווח אי אפשי בה לא אמר כלום
- c) תשובה
- i) No
 - ii) Because this wouldn't be consistent with ריש לקיש as explained by תוספות
- d) Must be for תוספות that
- i) this is the רישא of רב ששת
 - (1) שתק ולבסוף צווח בטילה לא אמר כלום
 - ii) And אי אפשי בה לשון **weaker** is a בטילה
 - iii) So that the רישא can be consistent with ריש לקיש
- e) Now
- i) We need to explain סיפא of רב ששת in a way that the גמרא of the הוה אמינא could understand not to be consistent with ריש לקיש
 - ii) To do this we need to say that this is the סיפא
 - (1) שתק ולבסוף צווח אי אפשי בה דבריו קיימין
 - (2) And In the הוה אמינא we assume that
 - (a) this means הדרה למרה
 - (b) and isn't consistent with ריש לקיש
 - (3) And in the מסקנא we explain
 - (a) that the הפקר מתנה is
 - (b) and that this is consistent with ריש לקיש

דף קלט:

תד"ה גבי יובל וד"ה התם אינהו אפסידו אנפשייהו

- 1) הקדמה
 - a) מזון האשה והבנות
 - i) Can't be enforced against לקוחות
 - ii) But is נגבה from יורשין
 - b) In יובל
 - i) לקוחות חוזר from נכסים are
 - ii) But aren't חוזר from יורשין
- 2) תוספות ד"ה גבי יובל as explained by גמרא
 - a) מדאורייתא a בעל has the rights of a יורש in his wife's נכסים and not the rights of a לוקח
 - b) רבנן were מתקן that בעל has the rights of a לוקח
 - i) if פסידא would otherwise result to him or others
 - ii) in a case where the מפסיד אנפשייהו wasn't נפסד
 - c) if פסידא would result to someone either way
 - i) the דין דאורייתא make no תקנה to change the חכמים
 - ii) and the בעל remains a יורש
 - d) That's why
 - i) If
 - (1) a woman inherited נכסים in which an אלמנה had a claim for מזונות
 - (a) and the woman then married the בעל
 - (2) We don't say the בעל is a לוקח
 - (a) So that the אלמנה can't be גובה מזונות from the בעל
 - (3) But instead leave בעל in his role as a יורש
 - (a) And as a יורש he takes subject to the מזונות claims of the אלמנה
 - ii) If a woman brings נכסים to a בעל and then dies
 - (1) We don't say that the בעל initially took the נכסים as a לוקח
 - (a) So that the נכסים are חוזר ביובל to her יורשים
 - (2) But instead we say the בעל initially took the נכסים in his role as a יורש
 - (a) And as a יורש he keeps the נכסים even when יובל arrives
 - iii) ר' יוסי בר' חנינא says

- (1) in אושא the חכמים were מתקן that
- (a) If a woman sells נכסי מלוג to לקוחות
 - (b) the בעל is a לוקח and is מוציא the נכסים from the לקוחות
- (2) Because the חכמים were more concerned with 'פסידא דידי' than the פסידא דלקוחות
- (3) Because the לקוחות
- (a) Were מפסיד אנפשייהו
 - (b) and didn't act properly when they conspired to take the נכסים away from the בעל
- 3) תד"ה התם אינהו
- a) בבא מציעא לה. based on הקדמה
 - i) After a מלוה was גובה קרקע from the לוה
 - (1) The לוה and יורשי לוה – but not a לוקח from the לוה -- can always pay the שדה to redeem his מלוה
 - (2) But
 - (a) They can't be פודה the קרקע
 - (i) From a לוקח who buys the קרקע from the מלוה
 - (ii) Or from a person who is יורש the קרקע from the מלוה
 - b) Part 2
 - i) If the אשה was a מלוה who later married and died
 - (1) The לוה can't be פודה the קרקע from the בעל
 - ii) If the אשה was a לוה who later married and died
 - (1) The בעל can't be פודה the קרקע from the מלוה
- 4) תוספות here
- a) The לוה can't be פודה the קרקע from the בעל המלוה because the בעל is a לוקח
 - b) קשיא
 - i) Why aren't we concerned with פסידא דלוה and treat בעל as a יורש instead
- 5) מהרש"א
- a) קשיא
 - i) Part 1
 - (1) We established that לוה can't be פודה from a יורש of the מלוה as well as from a לוקח from the מלוה
 - (2) So what would it avail the לוה if the מלוה were treated as a יורש instead of a לוקח

ii) Part 2

(1) This is what תוספות should have asked

(a) The reason בעל הלוה can't be פודה is because בעל counts as לוקח

(b) But to avoid פסידא to him why don't you treat him as a יורש

הדרן עלך יש נוחלין

ז' אייר תשס"ו